

УДК 792.82(477)“195/199”

DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2020.219149>

Цитування:

Волкомор В. В. Музична інтерпретація в контексті мистецтва звукозапису. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2020. №4. С. 155-159.

Волкомор Віталій Вікторович,
викладач кафедри музичного мистецтва,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2401-3079>
wolkomor2@gmail.com

Volkomor V. (2020). Musical interpretation in the context of the art of recording. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 4, 155-159 [in Ukrainian].

МУЗИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ МИСТЕЦТВА ЗВУКОЗАПИСУ

Мета статті – виявити та охарактеризувати особливості інтерпретації як унікального явища музичного мистецтва в контексті специфіки звукозапису. **Методи дослідження.** Застосовано метод культурно-історичного аналізу, що посприяв розгляду процесу розвитку і трансформації інтерпретації в музичному мистецтві, а також простеженню специфіки еволюції мистецтва звукозапису; компаративний метод, завдяки якому виявлено особливості інтерпретації музичного твору виконавцем, звукорежисером та слухачем; філософсько-культурологічний та мистецтвознавчий методи аналізу, що посприяли виявленню причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей функціонування особливостей музичної інтерпретації в мистецтві звукозапису, розгляду та осмисленню її в єдності усіх елементів, відтворенню контексту соціокультурного простору в якому розвивалося дане явище. **Наукова новизна.** Досліджено музичну інтерпретацію в контексті специфіки мистецтва звукозапису; виявлено вплив постмодерністичних тенденцій на формування нової парадигми інтерпретації записаного музичного твору; охарактеризовано проблематику інтерпретації в мистецтві звукозапису на рівні виконавської інтерпретації музичного твору, його фіксації як важливого сенсоутворюючого процесу, що породжує нові культурні значення та звукорежисерської діяльності. **Висновки.** Дослідження виявило, що в контексті мистецтва звукозапису музична інтерпретація проявляється на кількох рівнях, оскільки в записаному музичному творі, як матеріальному об'єкті, що доступний сприйняттю органами чуття «в нескінченній варіативності прочитання» (за Ж.-Ж. Деррідом), кризь призму творчої особистості автора музичного твору, виконавця та звукорежисера втілюються уявлення про дійсність, а художня інформація, закодована та декодована ними набуває остаточної форми лише в свідомості слухача.

Ключові слова: музика, мистецтво звукозапису, інтерпретація, виконавець, слухач, звукорежисер, художній образ.

Volkomor Vitaliy, Lecturer of the Musical Arts Department, Kyiv National University of Culture and Arts
Musical interpretation in the context of the art of recording

The purpose of the article is to identify and characterize the peculiarities of interpretation as a unique phenomenon of musical art in the context of the specifics of sound recording. **Methodology.** The method of cultural-historical analysis was applied, which contributed to the consideration of the process of development and transformation of interpretation in musical art, and also helped to trace the specifics of the evolution of the art of sound recording; the comparative method, thanks to which the features of the interpretation of a piece of music by the performer, sound engineer and listener are revealed; philosophical, cultural and art history methods of analysis, which contributed to the identification of cause-and-effect relationships and regularities in the functioning of the peculiarities of musical interpretation in the art of sound recording, its consideration, and understanding in the unity of all elements, the reproduction of the context of the socio-cultural space in which this phenomenon developed. **Scientific novelty.** The musical interpretation is investigated in the context of the specifics of the art of sound recording; the influence of postmodern tendencies on the formation of a new paradigm of interpretation of recorded musical work is revealed; the problem of interpretation in the art of sound recording is characterized at the level of performing an interpretation of a musical work, its fixation as an important semantic process that generates new cultural meanings and sound engineering activities. **Conclusions.** The study revealed that in the context of the art of sound recording, musical interpretation manifests itself on several levels, since in a recorded musical work, as a material object that is accessible to the senses "in infinite variability of reading" (according to J. Derrida), through the prism of the personality of the author of the musical work, the performer and sound engineer embody ideas about reality, and artistic information encoded and decoded by them takes on its final form only in the mind of the listener.

Key words: music, art of sound recording, interpretation, performer, listener, sound engineer, artistic image.

Актуальність теми дослідження. Протягом століть музика є формою мистецтва, що заснована на виконанні та відкрита для безперервних варіацій та переосмислювань. Трансформаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ ст. посприяли розвитку масового виробництва звукозапису, зумовивши зміни в створенні та відтворенні музики, що технічно досягається завдяки різноманітним процесам багатодородного запису та обробки звуку, а також посприявши формуванню нового сприйняття музичних творів у суспільстві. Мистецтво звукозапису підкреслює аспекти музичних композицій, їх партитури та виконання, з метою передачі емоційної інтерпретації і надає можливості дослідити специфічні тенденції сучасної художньої практики в означеній площині.

Мета статті – виявити та охарактеризувати особливості інтерпретації як унікального явища музичного мистецтва в контексті специфіки звукозапису.

Аналіз досліджень. Проблематика музичної інтерпретації активно досліджувалася вітчизняними та зарубіжними науковцями з різноманітних позицій. Зокрема, специфіку виконавської інтерпретації музичного твору в професійній підготовці педагогів-музикантів досліджують Л. Гаркуша та О. Економова [2]; історичні та сучасні аспекти розвитку мистецтва інтерпретації музичних творів розглядає В. Белікова [1.], В. Іванова [4], В. Москаленко [7] та ін. Натомість в контексті мистецтва звукозапису музична інтерпретація лишається недостатньо вивченим явищем, не зважаючи на наявні в сучасному науковому вимірі теоретичні розробки В. Дьяченко [3], присвячені виявленню ознак інтерпретації звукорежисера та аналізу її ознак в музичному звукозаписі; Н. Рябухи [9], в якій окремі аспекти означеного питання розглядають крізь призму виконавської інтерпретації звукового образу світу та ін.

Виклад основного матеріалу. Поняття «музична інтерпретація» включає в себе широкий спектр значень, а проблеми її розуміння викликають стійкий інтерес дослідників у зв'язку зі змінами та переосмисленням багатьох аспектів життя сучасної людини.

На думку Л. Дрейфуса, використання слова «інтерпретація» для означення музичного виконання незмінно позиціонується як комплімент певному виду виконання, зазвичай з минулого: «описати виконання як «інтерпретацію» означає надати високе

положення музичному акту, вкласти в нього високу, навіть філософську цінність» [12, 253]. Дослідник наголошує, що інтерпретація набагато перевершує звичайне відтворення музичних знаків, оскільки виконавець пропонує особисте «прочитання» твору.

У словниково-довідкових виданнях інтерпретація визначається як: «фундаментальна операція мислення, надання сенсу будь-яким проявам духовної діяльності людини, об'єктивованим в знаковій або чуттєво-наочній формі; основа будь-якого процесу комунікації, під час якого доводиться трактувати наміри та дії людей, їх слова та жести, твори художньої літератури, музики, мистецтва, знакові системи» [7, 109].

Музична інтерпретація дуальна і передбачає розмежування в просторі виконавця та слухача, як представників єдиного симбіотичного інтерпретативного товариства.

Ю. Монахова наголошує, що музична інтерпретація – це аспект музичної практики, що виходить з відмінності між фіксованим нотним текстом та його живим виконанням, якому завжди притаманний елемент непередбачуваності [6]. Серед основних компонентів, що підлягають виконавській інтерпретації дослідниця називає темп, динамічні відтінки та штрихи, наголошуючи, що якщо темп має відносно статичну величину, то прочитання агогіки і штрихів залежать безпосередньо від сприйняття виконавця-інтерпретатора.

Н. Рябуха визначає інтерпретацію як «системний засіб пізнання семантико-комунікативних зв'язків між композиторським задумом та її звуковою реалізацією виконавцем»; «творчий акт, специфічний вид культуротворчості, індивідуальний принцип відтворення звукового образу світу крізь призму внутрішнього духовного світу виконавця-інтерпретатора [9, 136].

Категорія пізнання музичної інтерпретації, як і будь-якої іншої інтерпретації, залежить від рацію, від інтелектуального механізму сприйняття і розкриває передусім індивідуальність інтрпретатора. Наприклад, у випадку фольклорної, джазової або рок музики, їх імпровізаційна компонента заміщує графічні знаки, накреслені композитором, висуваючи на передній план інтерпретацію як онтологічну форму музики, спосіб мислення та комунікації [8, 74].

Унікальність музичної інтерпретації розкривається в миттєвості, відповідно якісний

звукозапис репрезентує почуття, що «переживалися» під час події.

Як і будь-який вид мистецтва, музика розуміється художніми образами, в яких відображено навколишню дійсність, проте на відміну від готового візуального або лексичного образу, що пропонують твори образотворчого мистецтва чи літератури, музика лише створює умови для його народження і творчого розкриття в уяві слухача на основі індивідуального відчуття.

Музична інтерпретація в контексті теми даного дослідження позиціонується як творче розкриття образу, засноване на власному відчутті виконавця та звукорежисера, що передбачає подальше інтерпретування слухачем.

Т. Адорно наголошує, що музична інтерпретація – це перформанс, що як синтез зберігає схожість з мовою, стираючи при цьому кожен конкретну схожість, тому інтерпретація – це не випадковий атрибут музики, а її невід’ємна частина [11, 1].

Протягом більшої частини історії людства музика була постійно змінною формою мистецтва, заснованою на виконавстві і лише після винайдення фонографа Едісоном, музичне виконавство почало фіксувати окремі інтерпретації для подальшого поширення, накопичення та / або нескінченного огляду.

Протягом ХХ ст. ця еволюція викликала постійні дискусії серед теоретиків музичного мистецтва щодо мистецтва та механіки, репрезентації та споживання. Після Другої світової війни в теоретичних дослідженнях чітко розмежовуються два напрями: класичної музики і культури аудіофілів, які наголошували на важливості ідей автентичності та напрям, сформований на основі практики популярної музики, посиленої трансформаційними технологіями та можливостями світового продажу альбомів. Е. Гамільтон стверджує, що звукозапис змінив природу музики як мистецтва, трансформувачи конфігурацію опозиції між естетикою досконалості та недосконалості, а підходи імперфекціоністів до запису є пуристськими в прагненні зберегти діахронічну та синхронічну цілісність виконання, яку перфекціоністський запис творчо нівелює засобами мікшування та редагування [13, 349]. З розвитком та розширенням музичної мови природа авторства зазнала радикального перегляду та викривлення засобами корпоративного інтелектуального та художнього контроль над музикою як товаром. На думку Н. Поспелової,

з 70-х рр. ХХ ст. величезний вплив інтертекстуальності на музичне мистецтво посприяв зміні у традиційних взаємовідносинах між композитором (як автором музичного твору), виконавцем та слухачем, зокрема змістивши акценти, що безпосередньо мали відношення до інтерпретації: роль виконавця як першочергового інтерпретатора твору музичного мистецтва, який прагне до максимально аутентичного прочитання композиторського задуму значно зменшується, натомість інтерпретативними функціями наділяється безпосередньо текст музичного твору та слухач. У свою чергу це змінило і позиціонування автора як носія абсолютного творчого начала – його наділено функцією майстра, який винахідливо і натхненно створює засобами комбінації звуків великий культурний текст [8, 71].

Поширення мережі інтернет, емансипація багатьох митців завдяки мультимедійним технологіям та незалежним мережам співробітництва посилює актуальність постмодерністського переосмислення музичних практик. На думку К. Смола, музика «повертається до власних першочергових прагнень (так званої музики як дії), проте наразі це виражається через маніпулювання звукозаписами та підходами, в яких особливо шанується західна класична музична традиція та сама музика, а виконання слугує композиції» [14, 65].

У сучасній культурі звукозапис позиціонується дослідниками як «єдиноможливий метод фіксації виконавських інтерпретацій музичних творів» [5, 6].

Дослідники наголошують, що звукорежисура, як загальний вимір звукових художніх практик, залежить від результатів власної діяльності, контексту сприйняття продукту або твору, а також форматів та техніки певної історичної доби, що породжуються власним часом і внутрішнім запитом самої музики [10, 19]. На думку В. Сибирякова, звукозапис є своєрідним способом естетичної інтерпретації та трансляції музичного сенсу. Науковець доводить, що звукозапис в різних формах є естетичною інтерпретацією, оскільки зумовлює різноманітне світоглядне відношення до виміру звучання, що артикулюється та знаменує собою новий історичний період в музичному мистецтві та теорії музичної естетики [10, 4].

Беззаперечним є внесок звукорежисера на процес інтерпретації записаного музичного

твору (маємо на увазі забезпечення технічної досконалості звуку, передачі власного розуміння змісту і стилістичних особливостей конкретного музичного твору та прагнення посилити художні наміри виконавця в процесі трактування творчого задумку композитора).

В. Дьяченко позиціонує звукорежисера як творчого посередника «між звуковим образом музичного твору та його кінцевою версією в акустичній формі, що збережена на носії інформації у вигляді фонограми» [3, 97], наголошуючи, що його інтерпретація «опосередкована крізь акустичну структуру музичного твору, суб'єктивні насиченість і гучність, динамічні й просторово-тембральні характеристики звукових об'єктів, впливає на семантичну, семіотичну та інтонаційну системи, які є композиційним матеріалом художнього образу музичного твору».

Мистецтво звукозапису започаткувало альтернативний акустичному виконанню та його традиційній фіксації акустичний континуум як варіант реалізації музичного сенсу, а на сучасному етапі, завдяки активній взаємодії з іншими видами мистецтва позиціонується замість засобу фіксації звуку як аналог акустичного твору. На думку В. Сибирякова, наразі доцільно говорити про новаторську інтерпретацію естетичного статусу акустики, заломлену через звукозапис та відображену в естетичних вимірах часу та простору [10, 11-12]. Класи звукових типів описуються та аргументуються як такі, що надають емоційних підтекстів, заснованих на особистій історії і реалізуються засобами використання підходів до звукозапису та пост-продакшн, наприклад, шляхом керування розміщення мікрофону, одночасним відстеженням партій, використанням цифрової обробки сигналів та іншими прийомами з метою посилення конкретної інтерпретації.

Отже, проблематика інтерпретації в мистецтві звукозапису може розглядатися в контексті виконавської інтерпретації музичного твору; в контексті фіксації як важливого сенсоутворюючого процесу, що породжує нові культурні значення; в контексті звукорежисерської діяльності. Означені контексти репрезентують різноманітні способи вираження власного ставлення виконавця музичного твору та/або звукорежисера як творця звукозапису до сенсу, закладеного композитором і розширюють можливості його інтерпретації слухачем.

Наукова новизна. Досліджено музичну інтерпретацію в контексті специфіки мистецтва звукозапису; виявлено вплив

постмодерністичних тенденцій на формування нової парадигми інтерпретації записаного музичного твору; охарактеризовано проблематику інтерпретації в мистецтві звукозапису на рівні виконавської інтерпретації музичного твору, його фіксації як важливого сенсоутворюючого процесу, що породжує нові культурні значення та звукорежисерської діяльності.

Висновки. Дослідження виявило, що в контексті мистецтва звукозапису музична інтерпретація проявляється на кількох рівнях, оскільки в записаному музичному творі, як матеріальному об'єкті, що доступний сприйняттю органами чуття «в нескінченній варіативності прочитання» (за Ж.-Ж. Деррідою), крізь призму творчої особистості автора музичного твору, виконавця та звукорежисера втілюються уявлення про дійсність, а художня інформація, закодована та декодована ними набуває остаточної форми лише в свідомості слухача.

Література

1. Белікова В. В. Інтерпретація як основа музично-виконавської творчості. Мистецтвознавчі записки. 2011. № 2. С. 77–83.
2. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 14-15 квітня 2016 р. м. Київ. С. 520–529.
3. Дьяченко В. В. Інтерпретація у творчості звукорежисера та її ознаки в музичному звукозаписі. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. 2017. № 2. С. 132–135.
4. Іванова В. Музична інтерпретація в контексті розвитку світового мистецтва. Наукові праці. Серія: Педагогіка. 2017. Вип. 279. Т. 291. С. 136–140.
5. Коваленко О. А. Культ. Музыкальная звукозапись как феномен культуры : автореферат дис канд культуролога : Санкт-Петербург, 2012. 28 с.
6. Монахова Ю. И. Музыкальная интерпретация как ключевой аспект деятельности дирижера. Философско-культурологические исследования. 2018. № 4. URL : <http://fki.lgaki.info/2018/10/01/музыкальная-интерпретация-как-ключе/> (дата звернення 12.09.2020).
7. Москаленко В. Г. Аналіз у ракурсі музикознавчої інтерпретації. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : науковий журнал. № 1. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008. С. 106–111.
8. Поспелова Н. И. Текст и способы его интерпретации в музыке постмодерна. Вестник

Вятского государственного гуманитарного университета. 2007. № 16. С. 70–75.

9. Рябуха Н. Виконавська інтерпретація як метод пізнання музичного твору. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2009. № 16. С. 135–142.

10. Сибиряков В. Н. Звукозапись как форма эстетической интерпретации : автореферат дис канд филос. наук : 09.00.04 / Московский государственный университет имени М .В. Ломоносова. Москва, 2017. 22 с.

11. Adorno T. W. Music and language: A fragment. In R. Livingston (trans.), *Quasi una fantasia. Essays on modern music*. Verso, London, 1998, pp. 1–6.

12. Dreyfus L. Beyond the Interpretation of Music. *Dutch Journal of Music Theory*. 2007. № 12/3. pp. 253–272.

13. Hamilton A. The Art of Recording and the Aesthetics of Perfection. *The British Journal of Aesthetics*. 2003. Vol. 43. Issue 4. pp. 345–362 <https://doi.org/10.1093/bjaesthetics/43.4.345>.

14. Small C. *Musicking: The meanings of performing and listening*. Wesleyan University Press, Hanover, NH, 1998. 230 p.

References

1. Belikova, V. V. (2011). Interpretation as the basis of music and performance. *Art notes*, no. 2, pp. 77–83 [in Ukrainian].

2. Garkusha, L. I., Ekonomova O. S. (2016). Performing interpretation of musical works in the structure of professional training of future music teachers. *Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference*. April 14–15, pp. 520–529 [in Ukrainian].

3. Dyachenko, V. V. (2017). Interpretation in the work of a sound director and its features in music recording. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts. Art history*, no. 2, pp. 132–135 [in Ukrainian].

4. Ivanova, V. (2017). Musical interpretation in the context of the development of world art. *Scientific*

works. Series: Pedagogy, Issue 279. Vol. 291. pp. 136–140 [in Ukrainian].

5. Kovalenko, O. A. (2012). *Cult. Musical sound recording as a phenomenon of culture*. Ph.D. St. Petersburg [in Russian].

6. Monakhova, Yu. I. (2018). Musical interpretation as a key aspect of the conductor's activity. *Philosophical and cultural studies*, no. 4. URL: <http://fki.lgaki.info/2018/10/01/musical-interpretation-as-key/> [in Russian].

7. Moskalenko, V. G. (2008). Analysis in the perspective of musicological interpretation. *Journal of the National Music Academy of Ukraine named after PI Tchaikovsky*, no. 1, pp. 106–111 [in Ukrainian].

8. Pospelova, N. I. (2007). Text and methods of its interpretation in postmodern music. *Bulletin of the Vyatka State Humanitarian University*, no. 16, pp. 70–75 [in Russian].

9. Ryabukha, N. (2009). Performing interpretation as a method of cognition of a musical work. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: collection. Science*. Kharkiv Avenue: KhDADM, no. 16, pp. 135–142 [in Ukrainian].

10. Sibiryakov, V. N. (2017). Sound recording as a form of aesthetic interpretation. Ph.D. Moscow State University named after M.V. Lomonosov. Moscow [in Russian].

11. Adorno, T. W. (1998). Music and language: A fragment. In R. Livingston (trans.). *Quasi una fantasia. Essays on modern music*. Verso, London, pp. 1–6 [in English].

12. Dreyfus, L. (2007). Beyond the Interpretation of Music. *Dutch Journal of Music Theory*, no. 12/3, pp. 253–272 [in English].

13. Hamilton, A. (2003). The Art of Recording and the Aesthetics of Perfection. *The British Journal of Aesthetics*, Vol. 43, Issue 4, pp. 345–362 <https://doi.org/10.1093/bjaesthetics/43.4.345> [in English].

14. Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. Wesleyan University Press, Hanover, NH [in English].

*Стаття надійшла до редакції 10.09.2020
Отримано після доопрацювання 12.10.2020
Прийнято до друку 16.10.2020*